

Katarína Hornáčková
Paradoxní ztvárnění vědce ve vybraném díle Augusta de Villiers de l'Isle-Adama

posudek diplomové práce

Autorka diplomové práce (FFUK, Praha, 85 stran textu a bibliografie) se zabývá zřetelně vymezeným tématem: postavou vědce v některých prózách Villierse de l'Isle Adam, zejména v *Budoucí Evě*, *Krutých povídkách*, *Tribulacích Bonhometovi* a v *Noci pod gilotinou*. Volba tématu je zajímavá, pro spisovatelovo dílo ústřední.

Autorka postupuje celkem logicky od úvodních obecně daných skutečností ke konkrétním analýzám. V úvodu nejprve stručně charakterizuje historicky a společensky postavu vědce, přesněji její obraz, „od dob osvícenství“ po Zolu a Verna. Jde o obraz spíše povšechný, jehož záměrem není hledání kritického postoje („vědce je považován“, „pro širší veřejnost je vědec vlastně ztělesněním vědy jako takové“, „vědce vidíme jako člověka, který...“, devatenácté století vědě přeje“ a podobně, s.6).

Zároveň autorka pojímá obraz vědce své doby, tj. v devatenáctém století, sociálně, jako představitele „ctností střední třídy“, přičemž ovšem jeho vědomostí mají sloužit „celému lidstvu“.

V 1.kapitole přistupuje diplomantka k spisovatelově osobě, začíná tedy od životopisných dat a dokonce připomenutí jeho předků. Následuje dobová recepcce (Villiers očima svých současníků), geneze nebo spíše inspirace jeho díla, konkrétně zejména Baudelaire, Wagner, Poe.

Druhá kapitola se zaměřuje na obraz doby, charakterizované jako „století pokroku a pozitivismu“, aby dospěla k pochopení Villiersova antipositivismu a dalším charakteristikám, jež jsou méně jednoznačné. Katarína Hornáčková dovozuje, že „na jedné straně Villiers svou dobou hluboce opovrhoval, proti pozitivismu vedl doslova křížovou výpravu“, avšak na následující straně připomíná celkem správně, že Villiers není zpátečník a nepatří tak úplně do *arrière-garde* k Barbey d'Aurevillymu nebo ke Gobineauovi, kam ho řadí někteří kritici“ (s.26). Autorka pokračuje analýzou Villiersových sociálních postojů, tj. jeho nenávisti k měšťákovi.

Ve třetí kapitole přistupuje k ústřednímu tématu své práce. Tato kapitola se nazývá „Věda a vědci v díle Villierse de l'Isle-Adama. Zde rozvíjí celou typologii vědců (praktičtí vynálezci, ti, co léčí z ideálů a citů, experimentátoři s neznámem a smrtí), aby nakonec dospěla k analýze Villiersových hrdinů.

V této části práce lze spatřovat její hlavní přínos a těžisko. Zde Katarína Hornáčková pracuje s citacemi z textů spisovatelových i kritických, s odkazovým aparátem a podobně. Pozoruhodná je studie o Edisonovi v rozboru *Budoucí Evy* jako novodobému Prométheovi a Faustovi.

Autorka dospívá k diferencovanému závěru, když dovozuje že spisovatelův postoj k vědě a vědcům je „dvojnásobný“ (s.77). Autor je podle ní „fascinován možnostmi technického pokroku“, ale zároveň „se ostře staví proti vědě, která v konečné fázi otupuje lidskou mysl a zdravý úsudek“ (s.77). Ostatně sám název práce operuje právě s „paradoxním ztvárněním vědce“.

Práce jeví i určité nedostatky:

Jistý sklon k obecným, předem daným závěrům, jež by bylo dobré specifikovat, vysvětlit, pojmut kriticky. Tato tendence otvírat problémy poněkud zešíroka je zajisté ospravedlnitelná snahou uvádět analýzy, jež následují, do obecných souvislostí. To je patrné zejména v úvodu a na začátku 1.kapitoly. Začínat výklad životopisem není v diplomové práci zcela nezbytné. Projevuje se to také občas ve formulačních neobratnostech, například v jistém nadbytku adjektiv (*neutuchající píle* apod.) nebo občasných floskulích („nastavovat zrcadlo“).

Vyskytují se drobné chyby či nepřesnosti („movitý“ m. mohovitý, s.8, vulkanické ostrovy, m. sopečné s.19, maniacký m. maniakální, s.20, „tyto“ stadia m. tato stadia, s.23, být sto m. s to, s.28, Mallarmému: raději Mallarméovi, s.30, koncovka –izmus: např. materializmus, dokonce pozitivizmus, s.61). Nejde nutně o chyby, nýbrž o neobvyklé tvary.

Koncepční připomínka: občas se v práci projevuje sklon k vytváření modelu „věda – měšťák – materialismus – positivismus“. Budiž řečeno na obhajobu práce, že toto schéma je v závěru modifikováno a upřesněno, jak řečeno výše.

Závěrečná citace z Kratochvíla je nesporně zajímavá, přesto si téma práce žádá fundovanější zobecnění.

Uvedené připomínky nejsou zcela zásadního charakteru. Volba tématu je nesporně zajímavá, aktuální. Práce je rozčleněna přehledně. Sekundární literatura je dosti bohatá. Analýzy konkrétních textů jsou propracované.

Z těchto důvodů doporučuji diplomovou práci Kataríny Hornáčkové k obhajobě.

Aleš Pohorský

